

Remonstrantse kerkdienst vanuit de Doopsgezinde-Remonstrantse kerk in Nijmegen 24 mei 2020

Voorganger: ds. Peter Nissen

Organist: Joseph Steenbrink

Gast: kunstenaar Cobi van Baars

Klokgelui

Orgelspel van Joseph Steenbrink

Welkomstwoord

Welkom bij deze viering vanuit de Doopsgezinde-Remonstrantse gemeente in Nijmegen. U bent virtueel te gast in ons kleine, maar fijne kerkgebouw, dat uit 1962 dateert en waar remonstranten, doopsgezinden en andere vrijzinnigen regelmatig samen vieren.

En wij bidden dat de Eeuwige, de levende God, die trouw is aan mensen, die bij ons blijft op onze levensweg en ons niet laat vallen in de duisternis, ook in ons midden mag zijn. Daarom steken wij het licht aan van de paaskaars, en zingen wij het Taizélied 'Als alles duister is'.

Ontsteken van de paaskaars; ondertussen zingen wij Lied 598 (Taizélied 'Als alles duister is')

Als alles duister is,
Ontsteek dan een lichtend vuur
Dat nooit meer dooft,
Een vuur dat nooit meer dooft.

Inleidend woord

Deze zondag, zo tussen Hemelvaart en Pinksteren, heet bij traditie 'wezenzondag'. Jezus is met Hemelvaart naar zijn Vader teruggekeerd, en de heilige Geest, de nieuwe trooster, is er nog niet; die komt pas met Pinksteren. De leerlingen van Jezus voelen zich verlaten, alleen, verweesd. Zo voelen wij ons misschien ook wel, in onze 'intelligente lockdown', het huisarrest dat het coronavirus ons heeft opgelegd. Wij zouden elkaar zo graag weer willen ontmoeten, ook hier in de kerk en op zoveel andere plaatsen; elkaar weer willen aanraken,

een hand geven, misschien wel zoenen. Maar het zit er voorlopig nog niet in. Wij moeten geduld opbrengen. Wij moeten het volhouden, wij moeten afwachten. En intussen groeit ons verlangen naar verbondenheid. U hoorde het een week geleden bij het Eurovisiesongfestival: allemaal wensen van verbinding! Laten we luisteren hoe de lockdown van de leerlingen van Jezus begint. Het eerste hoofdstuk van het boek Handelingen beschrijft het.

Lezing van Handelingen 1,12-14 (Nieuwe Bijbelvertaling)

Daarop keerden de apostelen van de Olijfberg terug naar Jeruzalem. Deze berg ligt vlak bij de stad, op een sabbatsreis afstand. Toen ze in de stad waren aangekomen, gingen ze naar het bovenvertrek waar ze verblijf hielden: Petrus en Johannes, Jakobus en Andreas, Filippus en Tomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de IJveraar en Judas, de zoon van Jakobus. Vurig en eensgezind wijdden ze zich aan het gebed, samen met de vrouwen en met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers.

Gesprek met Cobi van Baars over het schilderij

Cobi, jouw schilderij heet 'Haken, beiden, merre langhe'. Wat betekent dat?

Het is onderdeel van een cyclus doeken met de titel 'Orewoet'. Dat is ook een woord van Hadewijch. Orewoet is de rode draad door de reeks?

Wat fascineert jou in Hadewijch? En wat heb je met dit doek willen uitdrukken? Waar gaat jou verlangen naar uit? En hoe houd jij het vol?

Lezing van Johannes 14,15-21 (Nieuwe Bijbelvertaling)

Als je mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden. Dan zal ik de Vader vragen jullie een andere pleitbezorger te geven, die altijd bij je zal zijn: de Geest van de waarheid. De wereld kan hem niet ontvangen, want ze ziet hem niet en kent hem niet. Jullie kennen hem wel, want hij woont in jullie en zal in jullie blijven. Ik laat jullie niet als wezen achter, ik kom bij jullie terug. Nog een korte tijd en de wereld zal mij niet meer zien, maar jullie zullen mij wel zien, want ik leef en ook jullie zullen leven. Dan zul je begrijpen dat ik in mijn Vader ben, dat jullie in mij zijn en dat ik in jullie ben. Wie mijn geboden kent en zich eraan houdt, heeft mij lief. Wie mij liefheeft zal de liefde van mijn Vader en mij ontvangen, en ik zal mij aan hem bekendmaken.

Lied 663 (Al heeft Hij ons verlaten, tekst Jan Willem Schulte Nordholt)

1Al heeft Hij ons verlaten,
Hij laat ons nooit alleen.
Wat wij in Hem bezaten
is altijd om ons heen
als zonlicht om de bloemen
een moeder om haar kind.
Teveel om op te noemen
zijn wij door Hem bemind.

2Al is Hij opgenomen,

houd in herinnering,
dat Hij terug zal komen,
zoals Hij van ons ging.
Wij leven van vertrouwen,
dat wij zijn majesteit
van oog tot oog aanschouwen
in alle eeuwigheid.

Overweging

‘Wij leven van vertrouwen’, lieve mensen, zo zongen wij zojuist, maar wij weten ook allemaal dat wij leven in een ongewisse tijd, en wij weten niet hoe lang dat nog zal duren. Wij hebben van veel gewoonten afscheid moeten nemen: van hoe wij reizen, hoe wij boodschappen doen, naar het theater, de bioscoop of de kerk gaan, van hoe wij werken en hoe wij sporten. Wij leven in een soort tussentijd, tussen hoe het vroeger was, het ons vertrouwde, en de toekomst, waarvan we nog niet weten hoe die eruit zal zijn, in de anderhalvemetersamenleving. Een tijd vol onzekerheden.

De oorspronkelijke lezers van het Johannesevangelie leefden ook in zo’n tijd. Ook zij wisten niet waar zij aan toe waren. En de schrijver van dat evangelie wil ze daarin, in die onzekerheid, te hulp komen. Zijn evangelieboek is een troostboek, zoals eigenlijk de hele Bijbel een troostboek is voor mensen die het ook niet weten. Net als de leerlingen na de hemelvaart van Jezus voelden ook de christenen van de eerste generaties zich verweesd. De schrijver van het Johannesevangelie schrijft zijn boek voor een gemeenschap van christenen die van die verweesde situatie ten diepste doordrongen is: zij weten ook niet hoe het verder moet. Die gemeenschap stelt het namelijk al zo’n drie generaties lang zonder de fysieke aanwezigheid van Jezus. Onder de oorspronkelijke lezers van het Johannesevangelie zal niemand meer geweest zijn die Jezus nog in levende lijve heeft meegemaakt. Zij worstelen met de vraag hoe Jezus na te volgen nu het grote voorbeeld er zelf niet meer is. En dat is, laten we het maar eerlijk zeggen, ook onze worsteling, zoals wij hier bij elkaar zitten.

In het evangelie volgens Johannes is Jezus dan eigenlijk ook heel lang bezig om afscheid te nemen: ongeveer de helft van dat evangelie gaat daarover en speelt zich dus af in Jeruzalem, tijdens de laatste dagen van Jezus. Jezus bereidt zijn volgelingen voor op een leven zonder hem, dat wil zeggen zonder zijn fysieke aanwezigheid. Zijn aanwezigheid zal er hooguit een in de geest zijn.

De leerlingen wordt als het ware geleerd om te leven ‘in de geest van Jezus’. En die geest, dat is eigenlijk de kernboodschap van deze passage én van de hele Schrift, is er een van liefde. Liefde is hier niet een of andere vluchtige emotie, een romantisch gevoel. Nee, liefde is dóen, liefde is handelen. Liefde is liefhébben. Want, zo hoorden we, ‘als je mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden’.

Liefhebben, zo zegt Jezus, is handelen zoals ik heb gedaan. De lezers van het evangelie hebben eerder gehoord wat dat is, wat die ‘geboden’ zijn: opkomen voor de armen, niemand buitensluiten, omgaan met wie door anderen veracht worden, troost bieden aan wie pijn lijden aan het leven, bevrijding bieden aan wie gevangen zitten in zichzelf,

gekluisterd aan hun eigen demonen. Liefde is dus handelen uit volstrekte compassie, in de wetenschap van de schoonheid en tegelijk de gebrokenheid van het menselijke bestaan.

Jezus zegt bovendien: eigenlijk ben ik niets nieuws komen vertellen. 'Wat jullie mij horen zeggen, zijn niet mijn woorden, maar de woorden van de Vader door wie ik gezonden ben.' Zo hoorden we in de lezing. Jezus zegt dus: wat ik zeg, is de aloude boodschap van de Eeuwige, die ik vertrouwelijk papa noem, Vader. Dat zijn de woorden namelijk van de wet die in je hart geschreven staat: heb elkaar lief, zo luidt die wet. Handel zo, dus volgens de wet die in je hart geschreven staat, en de Eeuwige woont in jou. Dat is, zo zegt Jezus, wat mij én de Vader én jullie met elkaar verbindt, of, in de ingewikkelde taal van Johannes: 'Dan zul je begrijpen dat ik in mijn Vader ben, dat jullie in mij zijn en dat ik in jullie ben'.

En als ik er niet meer ben om jullie daar steeds aan te herinneren, dan stuurt de Eeuwige zijn geest om jullie er aan te herinneren: de geest van de waarheid. Die geest, die heilige geest, wordt in het Grieks van het Johannesevangelie 'paraklètos' genoemd. 'Pleitbezorger' zegt de Nieuwe Bijbelvertaling, 'gids-en-helper' vertaalt de Naardense Bijbel. Paraklètos kan dat allemaal zijn: gids, helper, trooster, pleitbezorger. Die geest is pleitbezorger op de momenten dat hij voor ons het woord voert, als wij het zelf even niet meer weten, zoals nu; als wij met gebrokenheid, pijn en ellende worden geconfronteerd en de moed dreigen te verliezen. Dan zal die geest de leerlingen, ook ons dus, in herinnering brengen wat Jezus tegen hen, en dus ook tegen ons, heeft gezegd.

De geest woont dus al in jullie, zegt Jezus tegen zijn leerlingen, maar hij moet ook nog komen. Hij is de aanwezige én de verwachte, hij is vervulling én verlangen. Dat is de boodschap waarmee de schrijver van het Johannesevangelie de verweesde christenen van zijn tijd wil bemoedigen.

De Bijbel is een bemoedigingsboek voor verweesde mensen. Een bemoedigingsboek voor mensen die in deze éne wereld van ons willen blijven geloven in toekomst, in gerechtigheid, in vrede en leven voor iedereen. Een bemoedigingsboek voor mensen die zich vaak verweesd voelen omdat deze éne wereld van ons er een is waarin heil en onheil hand in hand gaan, waarin mensen gekwetst en verwond worden, een wereld waarin pijn is en verdriet, een wereld waarin 'shit happens'. En toch willen we moed houden, uit de kracht van het visioen van de profeten en van Jezus van Nazaret: het visioen waarvoor de Bijbel het beeld van het 'rijk van God' gebruikt.

Wij leven in een wereld die gebroken is, een wereld waar 'shit happens'. Het is niet anders, want we hebben alleen maar deze wereld. Maar in die gebroken wereld kunnen we handelen in de geest van Jezus, die de geest is van de Eeuwige, en dat kunnen we door lief te hebben, dus door liefde in daden om te zetten. En wij kunnen zo handelen als wij ons laten inspireren door het visioen van een wereld waarin alle gebrokenheid geheeld is. Als wij grote en kleine daden van liefde verrichten, van compassie met onze naaste, die even gebroken is als wij zelf, dan komt die wereld dichterbij, dan wordt die ene wereld van ons een stuk menselijker. Dan hoeven wij ons niet langer als wezen te voelen en hoeven wij de moed niet te verliezen. Weest bemoedigd, houd vol, dat is de boodschap op deze wezenzondag.

Korte stilte

Lied 275 (Heer onze Heer, hoe zijt Gij aanwezig, tekst Huub Oosterhuis)

1. Heer onze Heer, hoe zijt Gij aanwezig
en hoe onzegbaar ons nabij.
Gij zijt gestadig met ons bezig,
onder uw vleugels rusten wij.

2. Gij zijt niet ver van wie u aanbidden,
niet hoog en breed van ons vandaan...
Gij zijt zo mens'lijk in ons midden,
dat Gij dit lied wel zult verstaan.

3. Gij zijt onzichtbaar voor onze ogen
en niemand heeft u ooit gezien.
Maar wij vermoeden en geloven
dat Gij ons draagt, dat Gij ons dient.

Voorbeden, intussen worden enkele waxinelichtjes op de schaal aangestoken

Maken wij het stil in ons hart, en leggen wij aan de Eeuwige voor wat ons bezighoudt.

In het licht van Pasen en in afwachting van Pinksteren
willen wij bidden om geestkracht
voor alle mensen die zich nu gevangenen van hun eigen huis voelen,
voor allen die het contact met dierbaren missen,
voor mensen in verpleeghuizen en zorginstellingen die geen bezoek mogen ontvangen,
voor ondernemers die hun bedrijf in gevaar zien,
voor iedereen die snakt naar ontmoeting:
Eeuwige, zend uw Geest, de trooster,
opdat wij het met durf en volharding kunnen uithouden om te wachten.

Wij willen bidden om geestkracht
voor allen die ijveren voor vrede, waar ook in de wereld,
voor allen die zich, als enkeling of samen met anderen,
inzetten voor recht en vrijheid voor iedereen:
dat mensen mensen mogen blijven en niet in groepen verdeeld worden,
niet verdeeld worden tussen legalen en illegalen.

Eeuwige, zend uw Geest, de trooster,
opdat wij moed houden
en opdat allen die zich inzetten voor het goede
van tijd tot tijd hun toewijding beloond mogen zien.

Wij willen bidden om geestkracht
voor onze kerken en geloofsgemeenschappen,
dat zij plekken mogen zijn waar mensen bemoediging vinden,
waar zij dwarse gedachten mogen hebben
en waar zij mogen dromen over een goede toekomst voor onze mensenwereld.

Eeuwige, zend uw Geest, de trooster,
opdat wij niet verslappen in onze inzet,
in onze aandacht en zorg voor elkaar,
maar de kracht krijgen van het goddelijke geduld.

Bidden wij een moment in stilte voor wat alleen ons eigen hart weet

Slotlied: Lied 657 (Zolang wij ademhalen, tekst Sytze de Vries)

Zolang wij ademhalen,
schept Gij in ons de kracht.
Om zingend te vertalen
waartoe wij zijn gedacht:
elkaar zijn wij gegeven
tot kleur en samenklank.
De lofzang om het leven
geeft stem aan onze dank.

2. Het donker kan verbleken
door psalmen in de nacht.
De muren kunnen vallen:
zing dan uit alle macht!
God, laat het nooit ontbreken
aan hemelhoog gezang,
waarvan de wijs ons tekent
dit lieve leven lang.

3. Ons lied wordt steeds gedragen
door vleugels van de hoop,
het stijgt de angst te boven,
om leven dat verloopt.
Het zingt van vergezichten,
het ademt van uw Geest.
In ons gezang mag lichten
het komend bruiloftsfeest.

Zegengebed

Gaan wij dan op pad, gedragen door de vleugels van hoop en verlangen, en laten wij hoopvol bouwen aan een wereld waarin er genoeg liefde is voor iedereen, een wereld waarin wij onze angst te boven komen.

Zegene ons daartoe de Eeuwige.

Moge de Eeuwige voor ons zijn een licht in de duisternis, een lamp voor onze voeten.
Moge zij ons doen opstaan als wij de levensadem dreigen te verliezen.
Moge de Eeuwige voor ons zijn als een liefhebbende, koesterende aanwezigheid, juist in onze verweesdheid, onze verlatenheid,

Een warmte bij ons, over ons en in ons,
Al onze dagen en waar wij ook gaan.

De verheven en menslievende God
Zegene, behoede en verlichte ons
En allen die ons zijn toevertrouwd.

Amen

Orgels